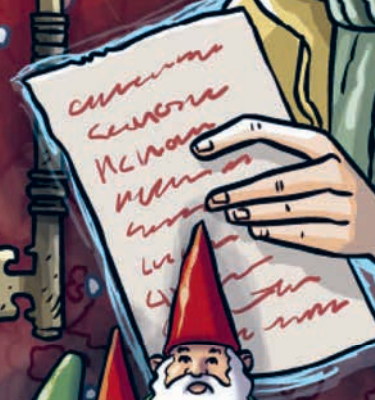

AXEL ÅHMAN

OLA SKOGÄNG

SMUGGLARENS SKATT

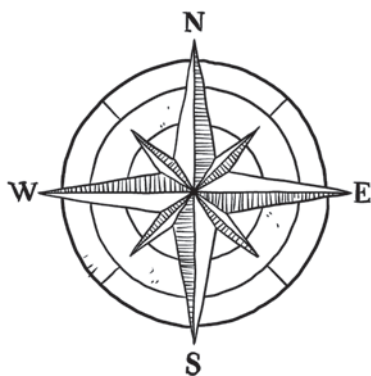
BONNIER
CARLSEN

Schildts & Söderströms

AXEL ÅHMAN

OLA SKOGÄNG

SMUGGLARENS SKATT

**BONNIER
CARLSEN**

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

BULLERHOLMEN

Farmor bodde bortom rim och reson, långt ute i skärgården på en vindpinad ö i ett hus som sett bättre dagar.

Vägen slingrade sig fram genom ändlösa skogar och över smala sund. Oliver lutade huvudet mot det kalla bilfönstret och följde två vattendroppar som tävlade om att hinna först till botten av rutan.

Det var bara två veckor till julafton, men världen var grå och våt. Snön som fallit hade smält bort och lämnat leriga vägar och ruggiga kvällar efter sig.

Två veckor i skärgården. Mitt i en vinter utan snö. Med farmor som enda sällskap. Oliver kollade på mobilen och suckade högt när han såg att han bara hade en stolpe täckning kvar. Pappa tittade på honom med en frågande min.

Oliver ignorerade honom.

Det var pappas påhitt att Oliver skulle tillbringa veckorna fram till jul hos farmor. Mamma var på arbetsresa och pappa hade en "oerhört viktig deadline" just före jul.

– Vi kommer den tjugotredje, det har jag väl sagt, sa pappa.

Ibland kände Oliver sig som ett praktiskt problem. En punkt någonstans i mitten av sina föräldrars att göra-lista. Nu skulle han skyfflas undan och förvaras som en av farmors inlagda sillar.

Pappa stannade vid färjans bom. Oliver tittade på den gula färjan som närmade sig, en metallklump som klöv det gråblå havet framför sig.

– Ska det inte bli roligt att umgås med farmor några dagar? frågade pappa med ett hoppfullt leende.

– Jag antar det, svarade Oliver.

– Hon blev så glad när jag sa att du kommer. Jag tror det är bra för er att ses lite oftare. Du gillar ju att vara här på sommaren.

– Då kan man i alla fall åka båt, nu fryser man väl ihjäl på sjön.

– Lite blåst har aldrig hindrat din farmor, sa pappa. Du får sova i gästrummet tills mamma och jag kommer. Det är mitt gamla rum, visste du det?

Klart att Oliver visste. Pappa berättade det varje gång de besökte farmor. Vilket visserligen inte var så ofta, hennes ö låg långt bort från stan där Olivers familj bodde.

– Jo, jag vet, du har fortfarande dina serietidningar i en

låda under sängen, men de är tråkiga allihopa.

– Jag tror det kan göra dig gott att läsa några av dem istället för att scrolla på telefonen och spela Playstation.

– Det finns ingen täckning och jag har ingen Playstation, så jag måste väl, sa Oliver när färjan dockade vid färjfastet.

Bommen gick upp och pappa körde ombord. Färjföraren vinkade glatt och pappa lyfte förläget handen till en hälsning. Dörren till färjhytten flög upp och föraren klättrade ner och stegade fram till bilen. En skrikgul handske bultade på rutan och pappa tryckte ner den.

– Är det du, Kenneth? Det var inte igår! sa den orakade mannen och lutade sig in i bilen.

Pappa ryggade tillbaka en bit och Oliver lutade sig fram för att få en bättre titt på färjföraren. Mössan satt på snedden så att det ena örat stack fram, ansiktet var väderbitet och ögonbrynen buskiga, men han såg snäll ut i sin neongula jacka.

– Tom? frågade pappa trevande.

– Tommen Holm i egen hög person!

– Kör du färjan nu för tiden?

– Jovisst, jag var på sjön några år men fick hemlängtan. Bytte Atlanten mot skärgården, sa Tommen och skrattade till innan något oroligt drog över hans skäggstubbiga ansikte.

– Fast vem vet hur länge jag får puttra här fram och tillbaka. Har du hört att de har tänkt dra in färjan?

– Jo, jag läste om det, mamma sa ju inget förrän jag frågade, sa pappa.

– Nej, jag kan tänka mig... Det är bedrövligt, sa Tommen och skakade på huvudet. Men nu ska du ut och hälsa på henne på Bullerholmen ett par dagar?

– Det blir bara tur och retur för mig, jag skjutsar ut min son Oliver, han ska vara där till julafton, sa pappa.

Tommen lutade sig ännu längre in i bilen för att få en titt på Oliver i passagerarsätet.

– Sidu hej på dig! Tommen heter jag, kuskar av och an här om du ska till fastlandet, sa Tommen och sträckte handen halvvägs in i bilen. Oliver skakade den osäkert.

– Nåväl, det är väl bäst att jag kör er till andra sidan, så inte Gertrud behöver vänta längre, sa Tommen och försvann upp i hytten lika snabbt som han kommit ner.

En bil till kom körande längs färjfastet just när Tommen skulle åka. Han öppnade bommen och lät bilen köra på. Det var en svart jeep som parkerade längst bak på färjan. Ruktorna var tonade och chauffören hade svarta solglasögon, fast solen inte lyst på flera veckor. Säkert sommargäster, tänkte Oliver när den gula färjan sakta sköt iväg från kajen.

Pappa körde över den smala bron vid Lill-Gloppet. Farmor hade sagt att sundet hållit på att växa igen i flera år, men ännu i somras flödade vattnet under bron när Oliver stod och kastade i stenar av ren tristess.

Det kunde bli så obarmhärtigt tråkigt ute på ön. Det fanns inga barn i hans ålder, telefonen var utan täckning

nittio procent av tiden och farmor var fullt upptagen med sina sysslor. Varken mamma eller pappa visste riktigt hur de skulle umgås med henne. Familjen brukade åka ut en vecka på sommaren, några dagar kring jul och ibland till påsk.

Pappa försökte alltid övertyga farmor om att komma till stan för att hälsa på, men då bara fnös farmor och skakade på huvudet, muttrade ”jaja” och lät det bero. Som att det var en vansinnig tanke, för vem skulle då se vågorna slå in över de hundratals stenarna kring holmen? Vem skulle se havsörnen segla förbi och vem skulle ge katten Evald mat?

– Vad menade han Tommen med att de ska sluta köra färjan?

Pappa tog inte blicken från vägen när han svarade.

– Det ska sparas pengar. Sommargästerna håller liv i den här holmen. Det är ju bara farmor och några till som bor här året om.

– Men kan farmor bo kvar om färjan försvinner?

– Hur skulle det gå? fnös pappa. Här finns ju ingenting. När det inte går att åka båt och isen är för svag blir hon ju helt isolerad.

Pappa kastade en snabb blick på Oliver.

– Förlåt, det är inte din sak att oroa dig över, sa han och de körde vidare en stund i tystnad.

– Var snäll med farmor sen. Hon får inte mycket främmande ut till ön, så ibland ångar hon på precis som om hon skulle vara själv där.

– Jo, jag vet, jag ska göra som hon säger.

– Och gå inte upp på vinden. Hon är noga med det.

Pappa tittade på Oliver och väntade in hans svar. Oliver nickade och pappa återgick till att ägna vägen sin fulla uppmärksamhet.

Farmors vind hade alltid varit förbjudet område. Oliver kunde inte låta bli att undra vad som fanns där uppe.

Hon stod på trappan med armarna i sidorna och ryggen krokig. Hon hade hört dem komma på flera kilometers håll.

Huset var väderbitet och härdat, den röda färgen hade bleknat men ändå stod det där, självsäkert, utan att be om ursäkt för sig. Precis som farmor.

– Hej hej, Oliver, sa farmor med skrovlig röst. Det lät som om hon inte använt den på flera dagar.

Farmor var en senig kvinna, uppväxt på fisk, potatis och en snaps nu som då. När Oliver var inom räckhåll håvade hon in honom som en gädda och kramade honom hårt.

Till sist släppte farmor honom ur sin omfamning, tittade på honom och log.

– Jaså, du tänkte flytta in här några veckor? Var ska vi sätta dig då? frågade hon och plirade på Oliver.

Pappa kom upp till trappan och kånkade på en stor resväska full av kläder och skolböcker. Oliver hade tiggat om att få ta med sin Playstation, men pappa hade sagt att det skulle göra honom gott att vara utan den, för att ”få känna på hur han haft det när han växt upp”.

Oliver hade ingen lust att ta reda på det.

– Han får väl ta mitt gamla rum, sa pappa. Det är väl bäddat som vanligt?

– Jag har reparerat näten där, men de ska ändå ut imorgon. Om vi inte hittar något täcke åt dig får du ta en rys-sja som sovsäck, sa farmor och blinkade åt Oliver.

Han visste inte vad en ryssja var men log och låtsades förstå. Det verkade fungera, för farmor fortsatte genast:

– In med er i värmen, här kan vi ju inte stå i nordan-vinden.

Huset luktade som det brukade: gamla trasmattor, stekos från fisk och farmors parfym.

– Jag har stekt abborrar som jag fångade imorse, sätt er till bords så äter vi direkt, hojtade farmor samtidigt som hon satte in en vedklabb i spisen.

Oliver såg sig omkring i farstun. En vit trädörr ledde upp till vinden. Nyckeln satt i låset. Det enda som skulle krävas för att öppna dörren var att sträcka ut handen och dra. Oliver kände armen lyftas, han kunde inte hejda sig, det var som att dörren krävde att bli öppnad. Metall-handtaget var kallt mot fingertopparna.

– Oliver, kom och ät nu, sa pappa från köket och ryckte tillbaka honom till nuet.

Oliver slängde ett sista ögonkast på vindsdörren innan han gick för att äta den första av många abborrar den här julen.

FARMOR

— **N**orra Östersjön, vind nord-nordväst, tre till sju meter i sekunden...

En uttråkad röst sipprade in till sängen där Oliver låg.

– Tilltagande vind mot eftermiddagen...

De blommiga lakanen var mjuka efter att ha tvättats hårt i årtionden och lukten av fisknät låg fortfarande tung i rummet. En strimma ljus pressade sig in genom dörrspringan. Oliver såg en skugga passera och kände igen pappas tunga steg.

– Tidvis regn, två till fem plusgrader och utsikterna för en vit jul blir allt sämre, konstaterade den monotona radiorösten.

– Det här var allt för nyheterna klockan sex. Mer nyheter blir det...

Så klockan var bara sex på morgonen. Men Oliver var vaken nu, sömnen han nyss vältrat sig i var försvunnen och glömd. Han hörde viskande och hetsiga röster utanför dörren.

– Men mamma, du måste flytta. När färjan slutar gå är du ju fast här ute.

– Äääh, det är inte säkert att den försvinner. De kan ju hitta mer pengar. Det går nog.

– Hur ska det gå till? Pengar växer inte på träd.

– Det här är mitt hem, Kenneth, en gång var det ditt också, men det vill du ju helst glömma.

Dörren gled upp med ett knarr när Oliver tittade ut i korridoren. Där stod hans pappa fullt påklädd i farstun. Han tittade förvånat på Oliver.

– Jag trodde du sov.

– Sjövädret väckte mig, svarade Oliver med rossliga stämband.

– Jag försökte säga åt henne att sänka ljudet, sa pappa.

– Ska du åka redan? frågade Oliver.

Pappa visste inte vart han skulle titta.

– Jo, jag hade tänkt åka så att jag är tillbaka i stan till eftermiddagen, då kan jag jobba ikapp lite av tiden som...

Ja. Jag måste åka helt enkelt, svamlade pappa.

Jobba ikapp tiden jag tagit, tänkte Oliver.

– Jag skulle ha sagt hej då, men trodde att du sov.

Oliver slog armarna om pappa.

– Kom så fort ni kan, sa Oliver.

– Jag lovar, men det är mycket nu.

– Det är alltid mycket, muttrade Oliver och släppte taget.

Farmor stod i andra änden av korridoren och tittade på scenen i farstun.

– Det är bara bråttom. Snabbt hit och snabbt tillbaka. Oliver och jag har i alla fall tid, sa farmor.

– Ta hand om er, sa pappa och vinkade innan han gick ut till bilen.

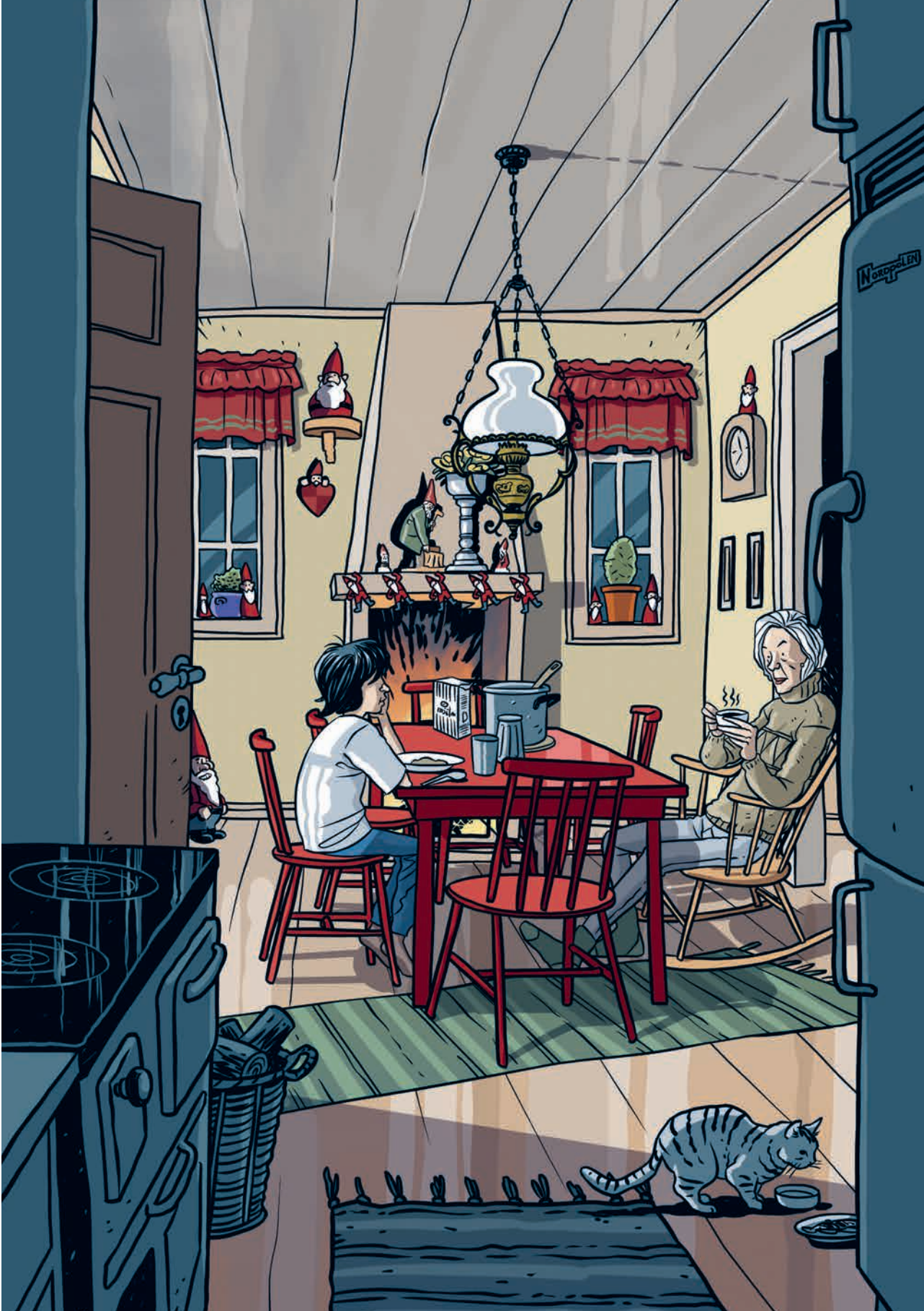
Både farmor och Oliver stod kvar en stund och såg lyktorna försvinna in i mörkret som omringade stugan.

– Nu när du ändå är uppe, kom och ät morgongröt så länge den är varm, sa farmor.

Farmors kök var inbott och ingrott. Det var rent, men slitet, för om någon lever tillräckligt länge någonstans så syns det. Handtagen till skåpdörrarna nöts så att färgen försvinner och träet blir lent. Flottet ovanför fläkten kladdar och skråmorna på luckorna sitter där de sitter.

Det var raka motsatsen till Olivers föräldrars kök i lägenheten i stan. Där hade det minsann renoverats, möblerats och fixats. Oliver var bara elva år men hade hunnit flytta tre gånger. Den första lägenheten mindes han knappt, men i både den andra och den tredje hade mamma och pappa bytt köken, fast de sett ut att vara femtio år nyare än farmors kök.

Det senaste köket var så fint att mamma och pappa knappt vågade laga mat i det. I sitt kök stod farmor och rensade sik på diskbänken så att fjällen strittade.

Oliver rörde runt i gröten. Blåbären var frusna och mjölken blålila. Utanför fönstret var det becksvalt.

– Blir du aldrig uttråkad här? undrade Oliver.

– Folk är bortskämda med saker att göra. Jag tror man mår bra av att ha lite tråkigt ibland, sa farmor och sörplade kaffe från fatet.

Den teorin lär jag få testa, tänkte Oliver och slevade in en sked gröt.

– Idag blir du inte uttråkad i varje fall, för idag ska vi julstäda! Steg ett är att sortera min tomtesamling. Jultomtarna har rört ihop sig med trädgårdstomtarna och det är ingen ordning på någonting längre.

Det skulle bli två långa veckor.

Farmors besatthet av jultomtar i porslin var överraskande. Hon var en praktiskt lagd kvinna. Hon klädde sig oftast i långkalsonger, stickad tröja och stoppade byxor. Hennes favoritplagg var en illasittande, bylsig röd flytoverall som fick henne att se ut som en övermogen bebis.

– Den är varm, vindtät och kan rädda livet på en! Säg du den kjol som kan göra det, sa farmor varje gång tillfälle gavs.

Men farmor älskade sina tomtar. De stod överallt i huset, året om. På hyllor och fönsterbräden, på kryddhyllan och spiselkransen. I bastun, på verandan, i trädgården och till och med i toalettskåpet bredvid hennes enda parfymflaska. Oliver hade aldrig noterat att de blev färre ef-

ter jul, men de verkade ändå föröka sig närmare julafton.

– Kategorisera tomtarna i storleksordning, färg och material. Jag behöver en komplett lista på vad jag har, sa farmor och räckte fram ett anteckningsblock.

Köksbordet såg ut som ett medeltida slagfält med tomtar huller om buller. Oliver satt med papper och penna och försökte förstå hur farmor ville ha sitt tomtesystem. Hon hade redan ändrat sig tre gånger.

– Hur kom det sig att du började samla på tomtar, farmor? frågade Oliver.

– Hur kan man *inte* samla på tomtar? kontrade farmor. Hon tittade på den stora tomten hon tagit ner från spiselkransen.

– Den här tomten startade faktiskt hela samlingen. Min mamma fick den som barn. Hon tittade tomten djupt i ögonen.

Gökuret på väggen slog upp sina dörrar och med ett mekaniskt surr sträckte sig göken ut och gol sitt ko-ko-ljud.

– Jesus i himmelen, är klockan redan tolv, utbrast farmor när göken försvann in i klockan och dörrarna slog igen.

– Det är ju tisdag, han från köttrökeriet är i byn nu och jag har beställt en julskinka av honom!

Farmor skyndade till hallen och slet ner en sjal från hatthyllan. Hon slängde ett trånande ögonkast på flyt-overallen innan hon drog vinterrocken omkring sig.

– Jag blir borta en timme, eller längre. Alla sladdrar ju alldeles ändlöst på byn, sa hon med en fot i farstun och en på trappan.

– Ta ett varv runt huset så att vi inte har missat någon tomte, fortsatte hon.

Hon var på väg att stänga dörren när katten Evald slängde sig ut.

– Det finns rökt abborre i kylskåpet om du blir hungrig, och släpp in Evald snart!

– Tack, sa Oliver efter att dörren slagit igen. Farmors skruttiga bil hostade igång på gården. Oliver såg bilen försvinna uppåt skogsbacken genom dörrens frostade glas.

Han kikade till höger om ytterdörren. Där var den förbjudna vindsdörren. Kanske han ändå skulle ta en titt? Farmor hade ju faktiskt sagt att han skulle ta ett varv runt huset, så man kunde hävda att vinden borde kollas.

Han provade handtaget, men dörren var låst. Var kunde farmor ha gömt nyckeln han sett igår?

Oliver såg sig omkring i hallen efter ett gömställe. Han drog ut byråns lådor, vände på papper och skakade plånböcker, men hittade bara gamla mynt och kvitton.

Byrån var full av tomtar, fler än vanligt på grund av inventeringen. En tanke slog Oliver. Om farmor ville gömma något, men ändå ha det nära, visst skulle hon då anförtro nyckeln åt en tomte?

Han lyfte några på måfå och skakade dem.

Ingenting.

På byrån stod också ett inramat fotografi av en båt, det var alldeles täckt av damm. Bredvid fotot fanns en rund fläck i dammet. Någonting hade stått där, men blivit flyttat.

Det måste vara en tomte som står på någonting runt, tänkte Oliver och for med blicken längs byrån.

Där! På andra sidan satt en tomte på en tunna och skålade med ett krus. Oliver lyfte upp den och hörde genast ett metalliskt klirr mot porslinet.

Han kikade i botten och såg att tunnan var ihålig. Han kände efter med fingrarna och drog ut ett föremål.

Det var nyckeln han sett igår kväll.